



mgr Urszula Sobczak
pielęgniarka stomijna,
pracuje w Poradni
dla Chorych
ze Stomią
przy Katedrze
i Klinice Chirurgii
Ogólnej,
Gastroenterologicznej
i Endokrynologicznej AM
w Poznaniu



Prawidłowa pielęgnacja stomii powikłanej

Odpowiednia pielęgnacja stomii powikłanej jest trudniejsza niż stomii prawidłowej. Przy odrobinie wiedzy i wprawy jesteśmy jednak w stanie poradzić sobie z nią w większości wypadków w warunkach domowych. Poniżej przedstawiamy najważniejsze informacje na ten temat.

W poprzednim odcinku naszego cyklu omówiliśmy zasady prawidłowej pielęgnacji stomii niepowikłanej. Dzisiaj zajmiemy się dwoma najczęstszymi powikłaniami stomii: zapaleniem skóry wokół stomii (zdj. 1) oraz stomią wklęsłą (zdj. 2), przedstawiając zasady postępowania i pielęgnacji w przypadku ich wystąpienia.

Rozpoznać powikłanie

Mając stomię, powinniśmy nie tylko znać podstawowe zasady jej pielęgnacji, ale również systematycznie ją obserwować. Przy każdej wymianie sprzętu stomijnego musimy dokładnie sprawdzić, czy nie pojawiły się jakiegokolwiek niepokojące zmiany świadczące o powikłaniach w obrębie przetoki. Im wcześniej zauważymy, że ze stomią dzieje się coś niedobrego, tym szybciej będziemy mogli zareagować, zmieniając sposób pielęgnacji bądź szukając pomocy u lekarza lub pielęgniarki stomijnej.

Aby właściwie ocenić stan swojej przetoki, musimy przede wszystkim wiedzieć, jak wygląda prawidłowa stomia oraz jak objawiają się jej najczęstsze powikłania.

Prawidłowa stomia powinna mieć kształt zbliżony do okrągłego, wystawać na ok. 1-3 cm ponad powierzchnię skóry, mieć różowoczerwony kolor i być lekko wilgotna. Skóra

wokół niej nie może odbiegać swoim wyglądem od skóry w innych okolicach brzucha.

Najczęstszymi sygnałami, że ze stomią dzieje się coś niedobrego, są zmiany dotyczące:

- samej stomi – np. jej obrzęk, zsinienie lub czarny kolor;
- skóry wokół stomii – np. wyprysk, nadżerki, zaczerwienienie, świąd (swędzenie) lub pieczenie;
- treści jelitowej – np. biegunka lub obecność krwi w stolcu (ew. w moczu, w przypadku urostomii).

O powikłaniach stomii pisaliśmy już obszernie w poprzednich wydaniach „Naszej Troski” (patrz ramka na końcu tekstu). Dzisiaj wyjaśnimy, jak pielęgnować przetokę w przypadku wystąpienia jej dwóch najczęstszych powikłań: zapalenia skóry wokół stomii oraz stomii wklęsłej.

Do biegu...

Sprzęt stomijny jest jednym z najważniejszych elementów, który zapewnia osobie z wylonioną stomią powrót do normalnego życia.

Zawsze pod ręką

W domu sprzęt stomijny powinien być przechowywany w wydzielonym, łatwo dostępnym miejscu. Staje się to szczególnie

ważne wtedy, gdy worek musimy zmienić szybko i nie ma czasu, by zastanawiać się, gdzie co leży. Gdy mamy porządek, łatwiej jest sięgnąć po to, czego akurat pilnie potrzebujemy.

Uporządkowanie sprzętu pozwala też kontrolować, jaki jest stan naszych zapasów, ile mamy sprzętu i czy czegoś nam przypadkiem nie brakuje lub w najbliższym czasie nie zabraknie.

Pakiet bezpieczeństwa

Ze względu na swoją wygodę i bezpieczeństwo zawsze warto zgromadzić w domu odpowiedni zapas sprzętu stomijnego. Po kolejnym zleceniu lekarskim na sprzęt nie możemy iść dopiero wówczas, gdy już zaczyna brakować nam worków. Jeżeli odbiór sprzętu zostawimy na ostatnią chwilę, może się okazać, że w przychodni nie ma na przykład lekarza (jest na urlopie, choruje), że czujemy się zbyt słabo, aby iść do poradni, że dostaliśmy biegunki i sprzęt zaczynamy zużywać w przyśpieszonym tempie albo że sklep medyczny jest akurat nieczynny...

Sytuacja, w której brakuje nam sprzętu, jest niedopuszczalna. Nie można wtedy zaopatrzyć przetoki (tym samym wyjść z domu), a dodatkowo mogą pojawić się powikłania. Dlatego zawsze powinniśmy mieć w domu odpowiedni jego zapas.

Na wszelki wypadek

Oprócz sprzętu, którego aktualnie używamy, powinniśmy mieć w domu zawsze i taki, który okaże się niezbędny nagle, gdy wystąpią powikłania. W takiej sytuacji nie ma przecież czasu na zakup potrzebnych nam akcesoriów, gdyż każda zwłoka może być przyczyną pogorszenia naszego stanu zdrowia.



Zdjęcie 1. Zapalenie skóry wokół stomii.



Zdjęcie 2. Stomia wklęsła.

FOT. MAŁGORZTA BILIŃSKA

FOT. CEZARY SZEIGIS



Zdjęcie 3. Płytkę Stomahesive dwuczęściowego sprzętu Combihesive 2S ma właściwości ochronne i gojące. Doskonale nadaje się do leczenia zapalenia skóry wokół stomii.

Jest kilka produktów, które zawsze, bez względu na rodzaj używanego przez nas sprzętu, powinniśmy mieć stale pod ręką. Są to:

- pasta uszczelniająco-gojąca Stomahesive;
- puder Stomahesive;
- gaziki ConvaCare (oba ich rodzaje);
- płytki Stomahesive dwuczęściowego systemu Combihesive 2S i, odpowiednie do rodzaju stomii, worki.

Powyższe produkty są nieocenione, gdy zaczynają się problemy, takie jak nieszczelność sprzętu, podciekanie treści jelitowej pod płytkę lub przylepiec, zmniejszone przyleganie sprzętu do skóry czy zapalenie skóry wokół stomii.

Kąć w łazience

Wymiana sprzętu stomijnego powinna odbywać się w spokoju i w odpowiednich warunkach, szczególnie jeżeli mamy do czynienia ze stomią powikłaną. W tym celu warto znaleźć sobie w mieszkaniu specjalne miejsce, w którym będziemy mogli bez pośpiechu wykonywać wszystkie zabiegi pielęgnacyjne. Najlepiej – ze względu na dostęp do bieżącej wody – aby była to łazienka.

Gotowi...

Zanim przystąpimy do wymiany sprzętu, należy się do tej czynności starannie przygotować. Ważne, aby zawczasu zgromadzić wszystko, czego będziemy potrzebowali. Koniecznie też należy wcześniej dopasować i dociąć nową płytkę do wielkości i kształtu stomii, zanim odkleimy od skóry starą.

Mydło, woda i ręcznik

Do wymiany sprzętu potrzebne nam będą: dostęp do wody (najlepiej ciepłej), łagodne mydło (dla dzieci lub szare), miękka gąbka



Zdjęcie 4. Płytkę wypukłą Convex dwuczęściowego sprzętu Combihesive 2 przeznaczoną jest, ze względu na swój wypukły kształt, do zaopatrzenia stomii wklęsłej.

(do mycia), ręcznik lub papier toaletowy (do osuszania skóry), małe lusterko, worek na odpadki oraz sprzęt stomijny i akcesoria.

Odpowiedni sprzęt...

Gdy pojawi się zapalenie skóry wokół stomii, do jej zaopatrzenia należy stosować sprzęt dwuczęściowy. Najlepszy do tego celu jest sprzęt systemu Combihesive 2S. Jego płytki zbudowane są z materiału Stomahesive, który ma właściwości ochronne i gojące (zdz. 3).

Dodatkowo system dwuczęściowy, w związku ze swą konstrukcją (płytkę + doczepiany od niej worek), jest bardziej przyjazny dla skóry niż sprzęt jednoczęściowy, ponieważ nie trzeba odklejać go codziennie. Płytki zmienia się nie częściej niż co 3-5 dni.

Przed przyklejeniem na skórę płytkę należy bardzo starannie dociąć, tzn. powiększyć jej otwór początkowy do wielkości i kształtu swojej stomii (rys. 1). Procedura ta została dokładnie opisana w poprzednim wydaniu „Naszej Troski”.

Jeśli mamy stomię wklęsłą lub płaską, płytkę, której powinniśmy używać, jest płytka wypukła typu Convex (zdz. 4). Jest ona również wykonana z materiału hydrokoloidowego. W płytce tej część

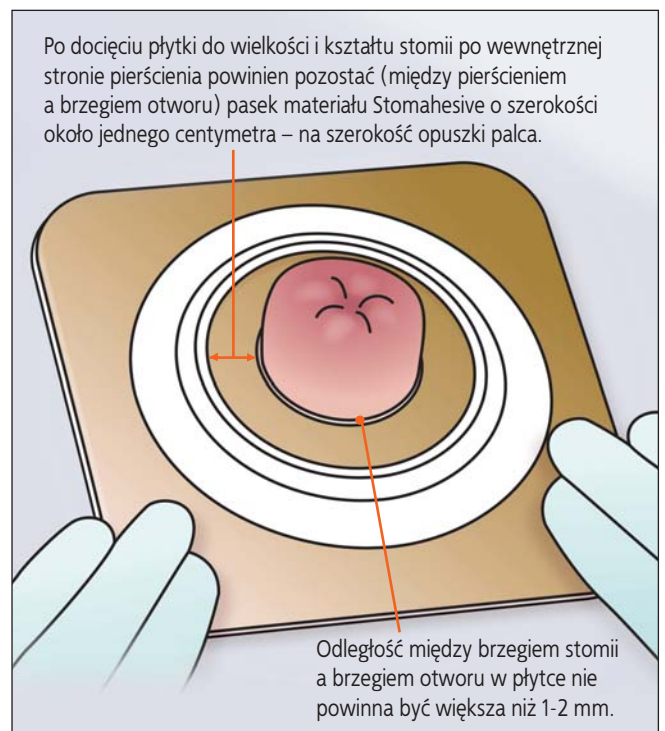
umieszczona wewnątrz pierścienia pęcznieje w kontakcie z wilgocią, co zapewnia dodatkowe uszczelnienie wokół stomii. Płytek typu Convex nie docina się, mają one gotowe otwory, których wielkość należy dopasować do wielkości swojej stomii.

Dla osób, które posiadają stomię wklęsłą lub płaską o nieregularnym kształcie albo w wielkości nie pasującej do gotowych otworów dostępnych w produkowanych płytkach, dobrym rozwiązaniem może być zastosowanie płytek plastycznych Convex. W płytkach tych obszar przylegający do przetoki jest wykonany z plastycznego materiału hydrokoloidowego. Elastyczność tworzywa pozwala na łatwe formowanie go palcami i dopasowanie do kształtu stomii bez użycia nożyczek.

Płytki plastyczne Convex są dostępne łącznie tylko w systemie synergicznym Esteem *synergy*. Za kilka miesięcy będą osiągalne również w systemie Combihesive 2S.

...i akcesoria stomijne

W przypadku obu opisywanych w tym odcinku powikłań, oprócz sprzętu stomijnego powinniśmy korzystać z akcesoriów stomijnych, takich jak gaziki ConvaCare (istnieją dwa ich rodzaje), pasty Stomahesive (dostępne w dwóch rodzajach), puder Stomahesive oraz nożyczki stomijne.



Rysunek 1. Zasady dobrania odpowiedniego rozmiaru płytki w zależności od wielkości posiadanej stomii.



Pielęgnacja stomii

Ich stosowanie w pielęgnacji stomii prawidłowej jest jedynie zalecane. Przy pielęgnacji stomii powikłanej – staje się absolutnie niezbędne.

Start!

Gdy wszystko mamy już przygotowane, a sprzęt prawidłowo doćięty (rys. 1), możemy przystąpić do jego zmiany.

Odklejanie płytki i mycie skóry

Procedura zdejmowania starego sprzętu oraz mycia stomii i skóry wokół stomii została drobiazgowo opisana w poprzednim wydaniu „Naszej Troski”. Warto zwrócić uwagę na to, że w przypadku wystąpienia powikłań należy to robić szczególnie delikatnie.

Gaziki ConvaCare z płynem ochraniającym (zielone)

W przypadku zapalenia skóry wokół stomii szczególnie ważne jest systematyczne stosowanie gazików ConvaCare z płynem ochraniającym (zdj. 5). Są one nasączone substancją, która zasychając, tworzy na skórze elastyczną powłokę. Dzięki temu łagodzone są podrażnienia spowodowane alergią lub podciekaniem treści jelitowej. Ta warstwa ochronna zapobiega również powstawaniu nowych podrażnień oraz zwiększa siłę przylegania płytki i przedłuża czas jej no-



Zdjęcie 5. Gaziki ConvaCare z płynem ochraniającym są nasączone substancją, która zasychając, tworzy na skórze elastyczną powłokę, łagodzącą podrażnienia oraz poprawiającą przyleganie płytki.

szczenia, co pozwala na rzadszą wymianę sprzętu i uniknięcie podrażnień spowodowanych jego odklejaniem. Gazikami z płynem ochraniającym należy przemywać tylko skórę wokół przetoki (bez błony śluzowej).

Pasta uszczelniająco-gojąca Stomahesive

Pielęgnacja stomii powikłanej wymaga także stosowania pasty uszczelniająco-gojącej Stomahesive. Nakładamy ją bezpośrednio na skórę wokół przetoki i wygładzamy palcem zwilżonym wodą (zdj. 6-7). Pastę można również nanieść na wewnętrzną stronę płytki, formując „wianuszek” wokół otworu. Następnie można już nakleić płytkę.

Pasta gojąca Stomahesive

Zapalenie skóry wokół stomii można także leczyć, stosując pastę gojącą Stomahesive. Sposób jej użycia stosowanie jest jednak inny niż pasty uszczelniająco-gojącej. Pastę gojącą nakładamy na skórę wokół przetoki i pozostawiamy na ok. 30 minut. Przed przyklejeniem płytki należy ją dokładnie usunąć ze skóry, aby ze względu na tłustą konsystencję, nie spowodowała szybkiego odpadnięcia płytki.

Puder Stomahesive

Jeśli na skórze występują sączące się wypryski lub ranki, warto zastosować puder gojący Stomahesive, który chłonie wysięk oraz wilgoć. Przyklejenie sprzętu na wilgotną skórę może spowodować skrócenie czasu noszenia sprzętu i powstawanie kolejnych podrażnień przy odrywaniu starej płytki. Zastosowanie pudru Stomahesive nie tylko zapobiega tym podrażnieniom, ale także łagodzi pieczenie, które może być odczuwane podczas nakładania.

Pierwsze efekty stosowania hydrokoloidowych materiałów gojących (płytki Stomahesive, pasta uszczelniająco-gojąca Stomahesive) są zazwyczaj widoczne po 2-3 zmianach sprzętu.

Zapalenie skóry wokół stomii – etapy pielęgnacji



Zdjęcie 6



Zdjęcie 7



Zdjęcie 8



Zdjęcie 9



Zdjęcie 10



Zdjęcie 11

Prawidłowa pielęgnacja zapalenia skóry wokół stomii wymaga stosowania pasty uszczelniająco-gojącej Stomahesive oraz płytek Stomahesive dwuczęściowego systemu Combihesive 2S. Otwór w płytkach powinien być tylko nieco większy od samej przetoki – między jego krawędzią a brzegiem stomii powinien zostać 1-2-milimetrowy margines nieosłoniętej skóry.

Stomia wklęsła – etapy pielęgnacji



Zdjęcie 12



Zdjęcie 13



Zdjęcie 14



Zdjęcie 15



Zdjęcie 16



Zdjęcie 17



Zdjęcie 18



Zdjęcie 19



Zdjęcie 20

FOT. CEZARY SZEJGIS

Prawidłowa pielęgnacja stomii wklęsłej wymaga stosowania pasty uszczelniająco-gojącej Stomahesive oraz płytek wypukłych typu Convex. Dla osób, które posiadają stomię o nieregularnym kształcie, dobrym rozwiązaniem mogą być płytki plastikowe Convex.

nia pasty uszczelniająco-gojącej Stomahesive. Stosowanie pudru jest proste: posypujemy nim skórę wokół przetoki (bez śluzówki), odczekujemy chwilę, po czym jego nadmiar zdmuchujemy lub strzepujemy chusteczką.

Przyklejenie płytki na skórę

Płytkę (bez względu na to, czy jest to płytka Stomahesive, czy Convex) przed przyklejeniem warto potrzymać przez chwilę w dłoniach, aby materiał, z którego jest wykonana, rozmiękł pod wpływem ciepła.

Płytkę Stomahesive, po odklejeniu zabezpieczającego ją papieru ochronnego, naklejamy od dołu, umieszczając przetokę centralnie w wyciętym otworze (zdj. 9). Następnie można do niej przyczepić worek (zdj. 10-11).

Do pielęgnacji stomii nie wolno stosować zwykłych kremów, alkoholu, nafty ani benzyny.

Płytkę wypukłą Convex przyklejamy etapami. Najpierw formujemy na skórze wokół stomii wianuszek z pasty uszczelniająco-gojącej Stomahesive (zdj. 12-13), odklejamy papier zabezpieczający materiał Stomahesive i umieszczamy płytkę na skórze (zdj. 14-15). Palcami

dociskamy część środkową płytki znajdującą się pomiędzy stomią a pierścieniem (zdj. 16). Później odklejamy papier zabezpieczający warstwę fazelinową (zdj. 17) i przyklejamy ją do skóry (zdj. 18). Na końcu do płytki przyczepiamy worek (zdj. 19-20).

Więcej informacji na ten temat:

„Nasza Troska” 3 (6) 2002 – „Problemy ze stomią – jak im zaradzić?”

„Nasza Troska” 1 (8) 2003 – „Akcesoria ułatwiające pielęgnację stomii”

„Nasza Troska” 2 (9) 2003 – „O co najczęściej pytają pacjenci”

„Nasza Troska” 3 (14) 2004 – „Urostomia – przetoka moczowo-skróna (cz. III)”

„Nasza Troska” 4 (15) 2004 – „Powikłania stomii jelitowych (cz. I)”

„Nasza Troska” 1 (16) 2005 – „Powikłania stomii jelitowych (cz. II)”

„Nasza Troska” 3 (18) 2005 – „Listy od Czytelników”

„Nasza Troska” 4 (19) 2005 – „Powikłania skórne stomii (cz. I)”

„Nasza Troska” 1 (20) 2006 – „Powikłania skórne stomii (cz. II)”

„Nasza Troska” 2 (21) 2006 – „Sprzęt dwuczęściowy (cz. I)”

„Nasza Troska” 3 (22) 2006 – „Prawidłowa pielęgnacja stomii niepowikłanej”

Serwis Internetowy ConvaTec
(www.convatec.pl)